

VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ A FEJLESZTŐ ÖNÉRTÉKELÉSBEN

T-14

Kárpáti Andrea *, Paál Zsuzsanna **

** Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar,*

*** MTA-ELTE Vizuális Kultúra Kutatócsoport*

Kulcsszavak: fejlesztő értékelés; képes önértékelő lap; vizuális nevelés

Az előadásban egy holland fejlesztésű, az értékelési kritériumokat és szinteket képekkel megjelenítő önértékelő eszköz magyar adaptációját mutatjuk be. Az eszköz alapja a Közös Európai Vizuális Műveltség Referenciakeret, amelyben a vizuális képességrendszer két alrendszere: az alkotói és befogadói képességcsoport szerkezetét és működését írja le (Wagner & Schönau, 2016, Kárpáti & Pataky, 2016).

A Referenciakeret kompetenciarendszere 21 ország rajzterveinek összehasonlító elemzésével Delphi módszerű interjúk szakértői egyeztetéssel készült el (Haanstra & Kirchner, 2016). Az eredményként kapott 16 részképesség életkorokhoz kötött fejlettségi szintjeinek vizsgálatához holland kutatók a vizuális kommunikáció eszköztárával alkotói és befogadói önértékelő lapokat hoztak létre. Ezeket hat országban, köztük Magyarországon művészeti projekt feladatok értékelésével próbáltuk ki. Az érthetetlen, pontatlan vagy redundáns ábrák átalakításával, kihagyásával a lapokat javítva, a második iskolai kísérlet után véglegesítettük (Groenendijk et al., 2018; 2019).

Az alkotói lap értékelési szempontjai: kutatás; kísérletezés; alkotás; technikák és vizuális kifejező eszközök használata; képi kommunikáció; bemutatás. A kritériumok illeszkednek a Tervezés Alapú Gondolkodás (*Design Thinking*) fázisaihoz. A lap szimbólumai a tevékenységeket négy, ennek minőségét kifejező helyzetben mutatják be. Az 5 ország 24 iskolájában begyűjtött, mintegy 2000 (ön)értékelő lapot elemezve megállapítható, hogy a vizuális képességrendszer fejlettségi szintjeit a közös európai vizuális kultúrában felnövekvők számára képi jelekkel érthetően meg lehet jeleníteni. Az értékelési szempontok előzetes ismerete nem csökkent a kreativitást, sőt növeli a fluenciát: a vázlatok, alternatívák számát. A korábban mellékesnek ítélt Vizuális kultúra tantárgy fejlesztő lehetőségeit megismerve, a 14–18 éves tanulók minden országban szigorúbban ítélik meg saját teljesítményüket, mint tanáraik. A részletes önértékelési folyamat motivál: azok a tanulók is egyéni fejlesztési programokat igényelnek, akik nem művészeti területen tanulnak tovább.

A lapok használatáról a résztvevő megfigyelői feljegyzések, tanári kérdőívek és interjúk alapján ajánlások készültek.

Az előadásban bemutatjuk, hogyan adaptálható a vizuális önértékelés módszere egy-egy feladatsorhoz; hogyan választjuk ki a vizuális műveltség a projektben fejlesztett részképességeit az európai keretrendszerből milyen döntések során születnek meg a képességszintek szimbolikus ábrái; és hogyan segíti ezek értelmezése a tanulók alkotó folyamatát. Ehhez egy, a STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts and Mathematics) modellt követő művészeti-természettudományos projekt alapú oktatási programhoz készült értékelő eszközöket használjuk majd, hogy jelezzük: a Vizuális Önértékelő Lapok minden tantárgyban alkalmazhatók.

A közlemény alapját képező kutatás az MTA-ELTE Vizuális Kultúra Szakmódszertani Kutatócsoport, "Moholy-Nagy Vizuális Modulok – a 21. század képi nyelvének tanítása", 2016-2020, projekthez kapcsolódik. Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Tantárgypedagógiai Kutatási Programja támogatta.